

Тема. Означення, додаток і обставини як другорядні члени речення (повторення)

Мета:

- *узагальнити й систематизувати* знання з розділу «Другорядні члени речення»;
- *сформувати* цілісну систему особистих знань з теми;
- *розвивати* творчі вміння самотійно розв'язувати нові пізнавальні завдання

Епіграф до уроку

У Шевченкові я бачу і
відчуваю
всю красу людської душі,
це справжній співець
свого народу.

К. Станіславський

Додаток	Означення	Обставина
означає предмет	вказує на ознаку предмета	вказує на ознаку дії (місце, час, причину, мету, спосіб)
Питання		
кого? чого? кому? чому? кого? що? ким? чим? на (у) кому? на (у) чому?	який? чий? котрий?	де? куди? звідки? коли? чому? як? з якою метою?
Підкреслення		
----- (пунктирна лінія)	~~~~~ (хвиляста лінія)	----- (риска-крапка)
Приклади		
Я милуюся (чим?) <u>каштанами</u> (під чим?) під травневим <u>дощем</u> .	Місто (яке?) <u>Чернігів</u> розташоване (на якому?) на <u>правому</u> березі Десни.	Школярі (коли?) <u>навесні</u> поїхали (ку- ди?) на <u>екскурсію</u> (куди?) до Умані.

Виражає ознаку предмета (його кількість; ознаку за приналежністю, кількісним виявом)

Відповідає на запитання
*який? які? яка? яке?
чий? чия? чий? скількох?
котрий?*

Означення

Виражається
прикметником,
дієприкметником,
іменником або
займенником у непрямому
відмінку, інфінітивом

Пов'язується з підметом, присудком або іншим другорядним членом речення (додатком і обставиною)

Мовний експеримент

Спробуйте розповісти про красу Дніпра, вживаючи речення, що складаються лише з головних членів.

Який висновок можна зробити про роль другорядних членів речення?

Прочитати речення. Виписати з них словосполучення, до складу яких входять означення. Вказати вид означення за способом вираження (узгоджене чи неузгоджене). Визначити спосіб їх морфологічного вираження.

❖ Рече та стогне Дніпр
широкий

Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

(«Причинна»)

❖ Умивай же біле личко
Дрібними сльозами,
Бо вернулись москалики
Іншими шляхами.

(«Катерина»)

❖ І цвіт королевий
Схилив свою головоньку
Червоно-рожеву
До білого пониклого
Личенька Лілеї.

(«Лілея»)

❖ ...Принесла
Води погожої з криниці,
І молоко, і сир козлиці
Їм на вечерю подала.

(«Марія»)

- **Творче моделювання**

Змоделювати речення, вставляючи потрібні за змістом речення з довідки. Виділити означення, визначити їх вид.

**І досі сниться : під горою,
Між вербами та над водою,
... хаточка. Сидить
Неначе й досі ... дід
Коло хатиночки і бавить
... та ...
... ... внуча.
(«І досі сниться...»)**

**❖ Довідка: біленька, сивий, хорошеє, кучеряве,
своє, маленькеє.**

Означає предмет, на який спрямована дія (процес чи стан) або відповідно до якого ця дія (процес чи стан) відбувається

Відповідає на запитання
непрямих відмінків

Додаток

Виражається іменником,
займенником або іншими
частинами мови,
ужитими в ролі іменника

Пов'язується з підметом, присудком або іншим другорядним членом речення (додатком і означенням)

•Дослідження-зіставлення

- Виразно прочитати уривки з творів Т.Шевченка.Дослідити,які виділені слова виступають обставинами, а які додатками.
- Свій вибір умотивувати.

Ледве встала,поклонилаь,
Вийшла мовчки з хати...
Пішла в садок у вишневий,
Богу помолилась...
(«Катерина»)

... Я умерла
Зимою під тином,
А весною процвіла я
Цвітом при долині...
(«Лілея»)

Породила мене мати
В високихпалатах
Та й понесла серед ночі
У Дніпріскупати.
(«Русалка»)

Із-за Дністра пішли цигане
І на Волинь,іна Україну.
(«Відьма»)

В неволі тяжко,хоча й волі,
Сказать по правді,не було.
Та все-таки якось жилось,
Хоть на чужому, та на полі.
(«В неволі тяжко»)

На ниву в жито уночі,
На полі,на роздоллі,
Злітались поволі
Сичі
Пожартувать,
Поміркувати...
(«Сичі»)

ЗАВДАННЯ – ГІПОТЕЗА

Доведіть або спростуйте тезу:

“Слово **другорядний** означає: не основний, менш важливий. Отже, другорядні члени речення менш важливі для вираження думок”

Домашнє завдання

- Опрацювати теоретичний матеріал.
- Написати твір-мініатюру «Кобзар і сучасність», використовуючи другорядні члени речення.
- Сфотографувати письмову роботу та надіслати мені на освітню платформу для дистанційного навчання HUMAN або на електронну адресу altinbaeva_1_m@school55.pp.ua